

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

die præcipitat. In Lingua vim nocendi consideras? rapidissimus ignis, Phaëthon est verissimus. Innumera nocumenta cogitas? Orbem terrarum perdit, vastat, incendit, Orbis est exitium. Nec cælo parcat, flammæ suas & in astra spargit, superos, beatosque Cœlites, Deum ipsum laceffit. Nulla nocendi vi Phaëthonte inferior est. Quinimo terras penetrat, & ipsum quoque Tartarum, ipsos etiam manes ignibus suis involvit. Drexelius de Vitijs Lingua.

V. Epitaphium quoque Phaëthontis doctrinam suppeditat, quod hoc est:

(e) Hic situs est Phaëthon currus auriga paterni,
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Vsurpandum in eos, qui grandia conantur, medijs tamen in conatibus deficiunt. Politianus adolescens (ut hoc exempli causâ adducam) Homerum donare latino carmine instituerat. Quo conatu suo, cum paulò insolentiùs gloriaretur, & eruditorum iudicia exquireret, Cardinalis Papiensis jocose ludens, ei in hæc verba rescripsit: Censeo operam inchoatam non esse deserendam: si enim non assequeris, quod affectas, æqualis tamen tui Phaëthontis laudem invenies, ut idem de suscepto à te Homero, quod de suscepto ab illo curru solari dicatur: *Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.*

(e) *Invenit conatus.*

SYMBOLUM XIII.

Argus centoculus sopitus & interfectus.

1. *Metam.*

Ethicè.

1. Fucata eloquentia. 2. Puellarum custodia. 3. Puellarum levitas, & sera poenitudo.

INter alia pudenda Jovis facta, quæ cœlicolis ipsum terrigenisque infamiam reddiderunt, etiam libido fuit, qua *Ionem*, Inachi fluvij filiam, fœdè deperit. Flagitium subodorata Juno, Jovis uxor, in graves, ut patet erat, iras exarsit. Iupiter pellicem oculis iracundæ conjugis subducurus, eam transformavit in juveneam, Juno tamen suspicata

cata id quod erat, vaccam à Jove sibi dono dari postulat; quam cum accepisset, apposuit ei custodem *Argum*, centum oculis præditum; à quo cum molestissimâ custodiâ premeretur, ægrè id ferens Jupiter per Mercurium curavit eum interficiendum. Quod ita contigit:

Centum luminibus cinctum caput *Argus* habebat,
Inde suis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera servabant, atque in statione manebant,
Constiterat quocunque loco, spectabat ad Jo.

Hunc igitur custodem decepturus Mercurius, talaria pedibus, capite galerum induit, manum impedit virga, pastoremque habitu simulans, ante se capellas agit in rura, carmenque agreste modulatur. *Argus* captus dulcedine cantûs, incognitum Deum invitat ad secum confidendum in umbra. Mercurius quâ fabulando, quâ canendo jam longè protraxerat diem, & paulatim in somnûm reclinârat *Argum*; sed quia luminibus quibusdam clausis, vigilabant alia, non poterat totum consopire hominem; donec medicatâ virgâ permulsi oculos, eosque lenissimo contactu, penitus occlusit. Sensibus jam omnibus destituito, caput ense falcato demetit. Jacet *Argus* extinctus; cui honorem ut aliquem servaret Juno, oculos exemit, & caudæ pavoninæ inseruit.

Ethica.

I. (a) Relata hæc ad mores fabula docet, neminem adeò oculatum & prudentem esse, cui à Mercurio, id est, homine versuto & eloquente imponi nequeat. Mercurius enim olim eloquentiæ & versutiæ Deus habebatur. Serviebant ei plures ad fallendum *Argum* technæ. Primò, *simulatio*; nam ut dolum tegeret, simplicitatem pastoris præ se tulit, & similitudine habitûs ac fortunæ, sese in amicitiam hominis insinuavit. Deinde adhibuit insidiosam *facundiam*; huic adjunxit illecebrosos *modulos*: virgam præterea soporiferam (scilicet caduceum) quæ varios in usus serviebat; de qua Maro *Æneid.* 4.

----- hac animas ille evocat orco

Pallentes, alias sub tristia Tartara mittit:

Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat,

Illâ fretus agit ventos, & turbida tranat

Nubila.

Quid enim non potest utrâmq; in partem eloquentia, sive verat

I

& sin-

Evocata eloquentia.

& sincera : sive fallax & fucata? salutem affert alijs, perniciem alijs. Hinc illa regnorum, & rerum publicarum commoda, hinc calamitates. *Orator*, Catone teste, est *vir bonus, dicendi peritus*; qualis non fuit Mercurius, mendaciorum Deus. Hunc imitantur sive *Causidici*, qui cum Tullio gloriantur, se Judicibus offudisse tenebras: Sive vafri Principum *Legati*, qui Suadam in ore, Fallaciam in pectore gestant; quorum insigne caduceus est, pacis quidem & amicitiae Symbolum, sed idem dolosa simul est Mercurij virga, serpentibus circumvoluta. Hac illi instructi quid non efficiunt? etiam vigilantissimos oculos fascinant, & tenebris obducunt. Neque verò simul omne lumen auferunt; aliud post aliud claudunt, donec praesenti; sed improvise exitio male cautos involvant. Vitasset periculum Argus, si auribus suis imperasset; ubi primum cantu se capi sensit, & paulatim soporem oculis obrepere, debuit insidias advertere. Atque hic Argus *pastorem* agebat, quo nomine populorum quoque Rectores appellantur, quos saepius prodidit & perdidit Mercurialis haec tam lingua, quam fistula. Et utinam cum Politica profana, non etiam sacra everteretur; sensit Europa ruinam, quam blanda Heresis verborum lenocinijs invexit, primò majora capita obtenebravit, postea vulgi oculos excacavit, ut de Provincia non una cani posset illud Poeta:

Arge jaces, quòdque in tot lumina lumen habebas,
Extinctum est, centumque oculos nox occupat una.

Opus igitur est vigilantia adversum fucatas & dolosas blandientium linguas. Incendium suum cui debet Troia, nisi compositis Sinon's perfidi fraudibus? De quo *Aeneid.* 2.

Talibus insidijs, perjuriq; arte Sinon's
Credita res: captique dolis, lacrimisque coactis,
Quos neque Tydides, nec Larissæus Achilles,
Non anni domuere decem, non mille carinae.

Unus homo Phrygiam exoculavit, quia Troianorum nemo vigilabat. Hinc Graeci

Invadunt urbem vino, somnoque sepultam

Neque frustra Poeta in galea Palladis gallum gallinaceum praefixerunt; docere namque volebant, viro sapienti (qui per Palladem designatur) vigilandum esse. Eustathius *Iliad.* 2. memorat Argum quendam Peloponnesi regem, quod sapientia excelleret, *πανόπτην* appellatum, hoc est, *omnia videntem*, totòque oculo corpore; quod sibi dictum putent

tent Principes ac magistratus, quibus maxima opus est vigilantia & circumspicione. Neque verò insidia tantum hostium, sed etiam blandimenta adulatorum timenda sunt illis. Mercurij virga erat auro incrustata; cujus oculos non perfringeret? erat pariter serpentibus cincta, Martiale teste, lib. 7.

Aurea cui torto virga dracone viret.

Quis non timeret, & caveret? ubi draco, ibi venenum, ubi aurum, ibi exitium. Hic fulgor quot excœcat, & subvertit! pro speculo caute læ, serviat nimum securis, Turni clypeus, de quo Æneid. 7.

At lævem clypeum sublatis cornibus Jo

Auro insignibat, jam fetis obsita, jam bos:

Argumentum ingens, & Custos Virginis Argus.

II. (b) Alterum hic documentum præbetur, Custodia filiarum sollicita. Mercurius non minus nequiter, quam crudeliter Jovis lenonem egit, & puellam sopito primùm Argo, deinde occiso subduxit. Idem nimis quam sæpe incuriosis parentibus accidit, quorum filias male custoditas seducunt, ac corrumpunt lascivi juvenuli. Juxta Hugonem Cardinalem in Cant. 2. Virginitas est lilium inter spinas, hoc est, inter procos; plerumque vulneratur. Quare? quia deest custodientium oculus. Plutarchus tradit statuam Veneris cum testudine seu cochlea sub pedibus, fuisse effectam à Phidia, ut nôrint filia, domus sibi custodiam curæ ac cordi esse debere.

Idem Palladis simulacro Draconem apposuit, quem pedibus Dea comprimeret, quò significaret, virgines pervigili cura continendas esse. Sanè draco ab acutissimo visu nomen habet, παρὰ τῆ δέξνερδας acutè videre. Quò spectat etymon nominis παρδένος, quod Grammatici deflectunt à παρδένον τῆ μητρί, quòd virgo apud matrem manere debeat. Monet Siracides c. 42. *Super filiam luxuriosam firma custodiam, ne quando faciat te venire in opprobrium* Et ibidem: *Filia, patris abscondita est vigilia, & sollicitudo ejus aufert somnum.* In quæ verba Cornelius: *Filia patri suo affert occultam vigiliam; hoc est, oportet patrem vigilare in statum & mores filia, & perpetem sollicitudinem habere, ne filia à quopiam juvene decipiat, & in flore juventæ flaccescat.* Nota est enim sexus hujus levitas, infirmitas, inconstantia. Triti versiculi:

Quid levius vento? fulmen. Quid fulmine? fama,

Quid fama? mulier. Quid muliere? nihil.

Sunt enim multi Pharaones, Sichemi, Thefei, Parides, Jafones,

I 2

plu-

(b) Puellarum custodia.

plurimique alij, puellaris pulchritudinis & pudicitiae astutissimi exploratores, dolosissimi insidiatores, violentissimi raptores & corruptores, ut Argo centoculo custode opus sit, ad tutandam contra eos filiarum virginitatem. Hæc Cornelius. Possis usurpare de furibus pudicitiae, quod de raptoribus coquis Plautus in Aulularia dixit:

Quos (aut quas) si Argus servet, qui totus aculeus fuit,
Quem quondam Inoni Juno custodem addidit,
Is nunquam servet.

Danæen filiam Acrisius Argivorum rex in turri aenea conclusit, & tamen per illa quoque tecta Jupiter libidinosus, in aureum mutatus imbrem, penetravit. De quo Horatius lib. 3. Od. 16.

Inclusam Danæen turris aenea

Robustæque fores, & vigilum canum

Tristes excubiæ munierant satis

Nocturnis ab adulteris.

Si non Acrisium virginis abditæ

Custodem pavidum Jupiter & Venus

Risissent: fore enim tutum iter & patens

Converso in pretium Deo.

Nempe ut alia omnia, sic etiam pudicitia expugnatur ab auro. Nil pronius in lapsum, quam insita, quod diximus, huic sexui levitas.

III. (c) Mercurius Argum somno oppressurus sermonem intexuit de puella Syringe in calamos palustres mutata. Quod vir doctus explicans: Pan, inquit, Deus pastorum, Syringem inter Naiades nympham adamavit, quam dum insequitur, illa in arundinem conversa est. Quot inanes ac vacuas arundines, etiam hodie adolescentes insequuntur, dum vagas ac vanas, comptas, cerussatas puellas, arundinum simillimas depereunt. Neque eruditione caret Jūs in bovem converso; parum quippe distant juvenula & juvenca. Jo in lascivientem vaccam mutata larvis terrificantibus, toto penè orbe percursato, denique humanam formam recuperavit. Poëta canit:

Horrificamque oculis, animoque objecit Erinny

Nimirum Juno pellici. Hæc est pœna peccati; Hæc Erinny, hoc œstrum, ut Virgilius appellat, est carnificina conscientiae, quæ reas agit decoctæ pudicitiae puellas, & non rarò ad ultima desperationis confilia perpellit. Felices, si denique respiciant, & desertis luxuriæ pratis ac pascuis, sese per salutarem dolorem recomponant in homines, fa-

lutis

(c) Puellarum levitas, & sera pœnitentia.

latis suæ memores; & petulantes risus ac jocos, quasi salaces mugitus, in pœnitentis animi gemitus ac suspiria convertant.

SYMBOLVM XIV.

Cygnus, rex Ligurum in avem cognominem transit.

2. *Metam.*

Ethicè.

1. Laus Musicæ. 2. Scelerati non lugendi. 3. Moderandus luctus in funere. 4. Mors bona. 5. Poëtæ cygnis similes.

ERat hic materno genere Phaëthonti proximus, quippe cujus parens fuit soror Clymenes, (de qua supra) qui cum consanguinei tristem accepisset ruinam, relicta sede regia, ad Eridanum fluvium se contulit, ibique tam sepulchrum amicissimi capitis, quam fororum ejus in arbores transformationem conspicatus, capit questibus liberiùs indulgere, & interitum propinqui sibi juvenis, monstrôsâque puellarum cognatarum transmutationem acerbùs deslere. Indignè hoc tulerunt superi, quippe quorum voluntate hæc acciderunt, quare immodicè lugentem momento convertunt in *cygnum* avem. Mox igitur homini tenuari vox, capilli migrare in plumas, collum à pectore longiùs porrigi, pedes in digitos latiores extendi, pennæ velare latus, os in rostrum obtusius excrescere. Ille tamen etiam in hac forma memor fulminis, quo Jupiter iracundus Phaëthontem percussisset, superos perosus ignes, nunquam se cœlo, sed paludibus tantùm ac fluminibus credidit.

Ethica.

Variè mores hæc informat fabula. Nam I. (a) Laus Musices hinc eruitur; Cygnus enim rex Ligurum arte canendi clarus, cum decessisset; in avis figura, ab Apolline collocatus est inter astra, in quibus etiam hodie Cygnus illustrem locum obtinet. Vnde discitur, Principes non debere esse expertes optimarum artium, quæ *Liberales* vocantur, etiam Musicæ, cum animum ad regias virtutes, & ad optimam rerum admi-

I 3

nistratio-

(a) *Laus Musica.*